

Język Haseł Przedmiotowych Biblioteki Narodowej i Język Haseł Przedmiotowych KABA. Ewolucja w kierunku Deskryptorów Biblioteki Narodowej

Maria Nasiłowska

Streszczenie

W rozprawie doktorskiej została postawiona teza o tym, że rozwój Języka Haseł Przedmiotowych Biblioteki Narodowej (JHP BN) i Języka Haseł Przedmiotowych KABA (JHP KABA) ma charakter ewolucyjny i zmierza w tym samym kierunku. Jest to proces stopniowej transformacji, którego etapem kulminacyjnym jest nowy język tworzony w Bibliotece Narodowej – Deskryptory Biblioteki Narodowej (DBN). System ten integruje oba wymienione języki haseł przedmiotowych (jhp). Dodatkową cechą DBN jest objęcie wspólną metodyką zarówno opracowania rzeczowego, jak i opracowania formalnego. Jednocześnie rozprawa wskazuje, w jaki sposób DBN może przeciwdziałać izolacji zasobów bibliotek opracowanych wcześniej za pomocą różnych języków informacyjno-wyszukiwawczych (jiw) w środowisku sieciowym.

Cele rozprawy zostały osiągnięte za pomocą trzech metod badawczych. Metoda analityczna została zastosowana do zbadania przebiegu procesu ewolucji języków prekoordynowanych w kierunku postkoordynacji w celu wykorzystania ich w środowisku sieciowym. Metoda porównawcza została zastosowana do wykazania podobieństw i różnic między JHP BN i JHP KABA. Metoda modelowania posłużyła do zaprojektowania sposobu wykorzystania elementów JHP BN i JHP KABA w tworzeniu DBN.

Efektom badań jest weryfikacja tezy, że DBN stanowią docelowy etap ewolucji JHP BN i JHP KABA, języków posiadających ogromny potencjał użyteczny w budowaniu nowego narzędzia opracowania dokumentów w katalogach bibliotecznych.

Rozprawa doktorska składa się z wprowadzenia, czterech rozdziałów, zakończenia, pięciu aneksów oraz bibliografii.

Rozdział pierwszy zawiera charakterystykę ogólną oraz historię JHP BN i JHP KABA.

Rozdział drugi dotyczy centralnej części katalogów – danych wzorcowych. W toku ewolucji jiw, na etapie katalogów komputerowych, pojawiła się konieczność stworzenia i organizacji

danych wzorcowych w postaci kartotek haseł wzorcowych (khw). Zauważono, że elementy opisu formalnego i przedmiotowego odnoszą się do tych samych elementów rzeczywistości pozadokumentacyjnej. Rozpoczęto integrację poszczególnych elementów kartoteki danych wzorcowych. Następnym etapem ewolucji katalogów bibliotecznych jest prezentacja danych wzorcowych w środowisku sieciowym.

W tym samym rozdziale zostały przedstawione modele konceptualne wykorzystywane w bibliotekarstwie – FRBR, FRAD, FRSAD oraz IFLA-LRM. Zaprezentowano, w jaki sposób modelowanie konceptualne wpływa na budowanie opisu dokumentów i prezentowanie ich w środowisku sieciowym.

Rozdział trzeci zawiera definicje prekoordynacji i postkoordynacji – typów składni jiw, które są przedstawione w rozprawie na przykładzie JHP BN, JHP KABA oraz DBN. Rozdział ma na celu pokazanie ewolucji języka prekoordynowanego w kierunku postkoordynacji. Zostały opisane etapy rozwoju poszczególnych jhp, które świadczą o tej zmianie.

Rozdział czwarty dotyczy głównie idei kompatybilności, pojęcia integralnie związanego ze środowiskiem sieciowym. W rozprawie doktorskiej kompatybilność stanowi kluczowe zagadnienie na kilku płaszczyznach. Na styku „język naturalny – język sztuczny” wyznacza zasady budowania elementów słownictwa. W rozprawie zostało omówione zagadnienie semantyki języków naturalnych i języków sztucznych zbudowanych na bazie języków naturalnych. Na styku różnych systemów funkcjonujących w środowisku sieciowym kompatybilność wyznacza zasady budowania wszystkich elementów systemu i decyduje o dostępności do danych lub ich izolacji.

Rozprawa dowodzi, że zmieniające się środowisko, w którym funkcjonują języki informacyjno-wyszukiwawcze, wymusza zmiany, które w perspektywie diachronicznej imitują proces ewolucji.

Kraków, 15 czerwca 2018 r.

Marie Nasirbasha